

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Yalnız ürettiği müzikle değil bütün bir yaşama biçimiyle birlikte ele alındığında popüler kültürün birkaç nedenden ötürü Türkiye'de belli kesimlerin bir tür savunma alanı olarak ortaya çıktığı gözlemlenebilir. Yukarıdan indirilmiş bir kültürel modele tutsak edilmiş kitleler zaman içinde kendi sosyolojilerinin mantığı içinden geliştirdikleri bir kültürle direnme hatlarını oluşturmuşlardır. Daha da ileri giderek şimdi o kültürün öteki kültürleri teslim almasına çalışmaktadırlar. Bu elbette bilinçli bir edim değildir. Biraz popüler kültürün doğasından kaynaklanan, biraz seçkin kültürün kendi izlerçevresini yaratamamasından türeyen bir sonuçtur.

Kırsal alandan kente uzanan göç çizgisinin kalınlaşması bu sonucun oluşmasında etkilidir. Cumhuriyetin ilk döneminde öne çıkan seçkin kültür taşıyacak elitlerin yetiştirilememesi, daha önce seçkinlerin tekelinde bulunan konuma gelen kişilerin kırsal kökenli olması süreci hızlandırmıştır. Göçün belirlediği, kırsal kültürün

Popüler kültür ve şiddet

izlerini üstünde, bilincinde taşıyan kişi, hangi konumda olursa olsun kendisine ait bir yaklaşımla orada bulunacaktır ki, o da şimdi popüler kültür denilen anlayıştır.

Bu açıdan bakınca popüler kültürü bir melez kültür olarak görmekte yarar var ve bu kültürün Türkiye'de gelişen bu özelliği onu öteki sanayi ve sonrası toplumlarda görülen popüler kültürden geniş ölçüde ayırmaktadır. Türkiye popüler kültürü geniş ölçüde 'halk kültürü' denilen yapının etkisi altında gelişmektedir. Onun, kentsel planda, oradaki motiflerle beslenmiş biçimi olarak da tanımlanabilir. Yaşamla bu derecede iç içe geçmesi de, bu kadar kolaylıkla benimsenip içselleştirilmesi de bu özelliğinden ötürüdür. Artık popüler kültür kendisini öteki kültürlerle göre ayarlamaya değil, öteki kültürler içeriklerini popüler kültüre uyarlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla da popüler kültür, inşa edilmiş bir kültür olmanın ötesinde, sanayi toplumlarının ürettiği daha çok bu özelliktedir, yaşama biçiminin oluşturduğu bir kültürdür. Tabii, bu yaklaşımın popüler kültürün seçkin kültüre oranla daha mı 'gerçek(çi)' yoksa daha mı 'yanılsama(cı)' bir kültür olduğu sorusunu büsbütün açıkta bırakmaktadır.

Her şeye karşın bir nokta kuşkusuzdur: Popüler kül-

tür, kitlenin içinde, onunla birlikte olduğundan ve onu teslim aldığından, en çok bir şeye, şiddete dayanmaktadır; ya da tersinden söylemek gerekirse, popüler kültür, yaşamla kesiştiği her noktada şiddetin bir dışavurumu olarak önümüze gelmektedir. Kitlenin, kendisini ifade etmesinin adeta tek aracı halinde bulunan bu kültür, artık ne Türk filmlerinin melodramatik havasına dayanmakta, ne ilk dönem arabesk şarkıcıların ıstırabına yaslanmaktadır. Pop kültür Türkiye'de artık futboldur, İtalya'ya karşı tepkidir, 'okşar gibi tıraşa' karşı çıkan haytadır. İstırabın dışavurumu bile konserlerde kendilerini jiletleyen gençlerdir. Şiddet, bir kez daha, özezerlikle birleşmiştir.

Anadolu'nun ürettiği kültürün, bir Doğu geleneği olarak daima acıyla yoğrulmuş olduğundan söz açılabilir. Şimdi sorulması gereken soru şudur: Yeni, daha doğrusu ikinci kuşak pop kültür, acaba bu acının bir çeşitlemesi midir, yoksa şiddet aslında acının unutulmak istemesinin, onun üstüne çıkmak istemenin adı konmamış bir çaresi midir? Popüler kültür bir unutuş, bir unutuşun içinden anımsamak ve en kötüsü olarak da unutuşun anımsamaktır. Unutuş bizzat acının kendisiyse, o acıyı yaşamak özezerlikle karışık bir şiddetin son noktasıdır.